

Diplomová práce

Student : Martin ČERMÁK

Obor : ČJ - OV

Téma : Kognitivní a didaktický potenciál literatury fantasy

Vedoucí diplomové práce : Prof. PhDr. Dagmar Mocná, CSc.

Posudek vedoucího diplomové práce :

V *Praxe* dne *8.5.07*

podpis vedoucího dipl. práce

6/

Diplomová práce Martina Čermáka si předsevzala rehabilitovat v očích tradičně naladěné učitelské a čtenářské veřejnosti žánr fantasy, často vnímaný jako pomíjivá móda, ve skutečnosti však podle diplomantova přesvědčení nadaný značným didaktickým potenciálem. Ten autor práce spatřuje zejména ve dvou rysech sledovaného žánru:

1. v magické přitažlivosti postav, vycházejících (podobně jako v případě pohádek, jichž je fantasy mladším sourozencem) z hluboce zažitých archetypálních vzorců. Jimi je dospívajícímu čtenáři, hledajícímu vlastní identitu, poskytováno spektrum základních lidských typů, s nimiž se může identifikovat, anebo se vůči nim vymezovat.
2. V elementární síle „velkého“ příběhu, vystavěného na archetypálních motivech cesty, zkoušky, iniciace apod. Diplomant vnímá příběh nejenom jako čtenářský magnet, nýbrž v duchu současné kognitivní vědy jako jeden ze základních rastrů pořádajících lidskou zkušenost, a tudíž jako významný nástroj poznávání světa

Oběma zmíněným stavebním kamenům žánru fantasy – postavám a příběhu – věnuje autor největší pozornost. Při analýze kognitivního potenciálu příběhu vhodně využívá studie D. Hermana, předního představitele kognitivně orientované literární teorie, pozornost věnuje i psychologickému pohledu na narativní aktivitu a jejímu klinickému využití, dokládajícímu léčivou moc vyprávění. V kapitole věnované postavám se zaměřuje především na to, co mohou nabídnout dospívajícímu čtenáři a jeho osobnostnímu růstu. Důvtipná je jeho typologie postav fantasy na podkladě filozofického konceptu lidských rolí, doplněná dalším možným návrhem třídění, vycházejícím z psychologické metody transakční analýzy. Součástí této kapitoly je nabídka konkrétních titulů žánru s krátkými komentovanými ukázkami z nich (striktně vzato jde o pouhou konkrétní ilustraci obecné typologie postav, učitelům s žánrem neobeznámeným však může poskytnout vodítko, k jakým titulům sáhnout, pakliže se rozhodnou s fantasy literaturou pracovat).

Výše naznačenému myšlenkovému jádru práce předchází poměrně obsávná vstupní kapitola, pojednávající o důležitosti fantazie v ontogenezi lidské psychiky. Autor se opírá o široké spektrum informačních zdrojů od publicistiky přes učebnice psychologie až po speciální studie z „fandomových“ scifistických periodik. Možná, že menší množství pramenů a přesnější rozlišování jejich výpovědní hodnoty by bylo vedlo k precizněji formulovaným závěrům, takto úvodní kapitola trpí jistou roztržitostí. Jisté pochyby koncepčního rázu mohou vyvstat i nad druhou kapitolou, podrobně se věnující vymezení hranic sledovaného žánru a jeho konstitutivních rysů, neboť vzhledem k hlavnímu tématu práce, jímž je upozornění na didaktický potenciál žánru, je maximální pestrost textů, připadajících v úvahu pro využití ve školní výuce spíše předností než nedostatkem. Nicméně chápu, že vstupními kapitolami si autor vytvořil nutné metodologické předpolí vlastního výkladu.

Na předkládané práci oceňuji zejména sympatickou snahu o prolomení konzervativních hranic předmětu literární výchovy, úsilí o její sblížení s životem žitým mimo školu, snaha podchytit spontánní dětské čtenářství a využít je pro účely literárního vzdělávání i etické výchovy. Cesta, jejíž směr svou prací vytyčuje, se jeví jako produktivní, argumenty, jež uvádí ve prospěch didaktického využití „módního“ žánru, působí přesvědčivě, odkazy na konkrétní beletristické tituly nabízejí učitelům pomocnou ruku při prvních krocích do neběžných literárních světů. Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat ji podle průběhu obhajoby jako výbornou či velmi dobrou.